

ПРО ТЕ, ЯК ЗМІНЮВАЛИСЯ ЗАПИТИ ЮРИДИЧНОГО РИНКУ ПРОТЯГОМ ОСТАННІХ РОКІВ, ПРО ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ У СФЕРІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА, А ТАКОЖ ПРО ЗАКОНОДАВЧІ ЗМІНИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОБОТУ АДВОКАТІВ РОЗПОВІВ ПАРТНЕР EQUITY ТАРАС ПОШИВАНЮК

— Якими є характерні риси юридичного ринку України? Які загальні тенденції очікуються найближчим часом?

— Історично так склалося, що ринок юридичних послуг в Україні є дуже чутливим до політичної та економічної ситуації в державі. Будь-які коливання в суспільно-політичному чи економічному житті України миттєво позначаються на потребах клієнтів.

У період активного розвитку економіки протягом 2004–2008 рр. найбільш затребуваними були спеціалісти в галузі кредитно-фінансових операцій, земельних відносин та M&A. Починаючи з 2009 р. до 2013–2014 рр., коли повною мірою відчувалися наслідки міжнародної фінансової кризи, у клієнтів зріс попит на юридичні послуги у сфері банкрутства, реструктуризації креди-

торської заборгованості та судового супроводу справ щодо стягнення банками заборгованості за простроченими кредитними зобов'язаннями.

Зміна влади у 2014 р., декларування новообраним Президентом Порошенком курсу на тотальну боротьбу з корупцією та створення низки антикорупційних органів одразу внесли кон'юнктуру на юридичний ринок. На перше місце за рівнем затребуваності вийшли адвокати, які спеціалізуються на кримінальному праві та процесі (зокрема, висококваліфіковані спеціалісти у сфері захисту клієнтів в економічних, службових та корупційних злочинах).

До того ж, за нашими прогнозами, потреба в юристах кримінальної спеціалізації лише зростатиме. Цьому сприятиме обрання нового Президента, зміна складу Верховної Ради України та переформатування політичних сил, що призведе до прискіпливого аналізу діяльності «попередників» новими керівниками правоохоронних органів. Яскравим підтвердженням цих слів слугують події, які відбувалися протягом останніх тижнів президентських передвиборчих перегонів, коли повідомлення про підозри «виписувалися» чиновникам найвищого рангу: Голові Адміністрації Президента, екс-очільниці Національного Банку України та іншим високопосадовцям.

Варто зауважити, що останнім часом зростає попит на послуги «юристів-міжнародників». Тому розуміючи тенденції ринку, ми вирішили сконцентрувати свої зусилля на розвитку саме міжнародного напрямку. Окрім того, у стратегічні плани розвитку компанії входить подальше посилення позицій у сфері судової практики, банкрутства, кримінального права і процесу та захисту бізнесу.

Щодо формату роботи колг на ринку юридичних послуг, варто зауважити, що протягом кількох останніх років періодично з'являлися інформаційні повідомлення про злиття або об'єднання юридичних компаній (насамперед тих, які були флагманами у своїх сферах діяльності). Тобто відбувається укрупнення гравців на ринку юридичних послуг. Однак, як показав досвід, такий симбіоз не завжди дає позитивний результат. Достатньо часто партнери різних юридичних компаній так і не знаходили спільні точки дотику щодо стратегії розвитку новоствореної компанії. Як наслідок, партнерство припиняється, а його учасники повертаються до попереднього формату роботи.

— Назвіть основні перспективи розвитку практики кримінального права та процесу. З якими запитами найчастіше звертаються клієнти?

— Характерною ознакою нинішнього періоду є те, що значна частина резонансних кримінальних проваджень, які протягом 2015–2018 рр. розслідувалися новоствореними антикорупційними органами, у 2019 р. передаються до суду для розгляду по суті.

Ми твердо переконані, що саме стадія судового розгляду справи демонструє рівень якості роботи адвоката, адже під час судового засідання стає зрозуміло, які підвалини захисту були закладені адвокатом у процесі досудового розслідування. Окрім того, в судовому процесі визначається вміння адвоката правильно обрати стратегію і тактику ведення справи; визначити найбільш вигідний і доцільний порядок та час вчинення тих чи інших процесуальних дій (ініціювання клопотань про визнання доказів недопустимими, призначення експертиз, обрання індивідуального підходу для допиту кожного зі свідків, тощо).

Як показує практика роботи наших адвокатів, правильно підібрана стратегія і тактика судового розгляду в поєднанні з кропіткою роботою на стадії досудового розслідування обов'язково дає позитивний результат для клієнта.

«Саме стадія судового розгляду справи демонструє рівень якості роботи адвоката», — Тарас Пошиванюк

Ще однією тенденцією 2019 р. є збільшення кількості виправдувальних вироків, які виносяться за результатами судового розгляду кримінальних справ. Безсумнівно, цей факт свідчить про позитивні зрушення в судовій системі. Каталізатором таких перетворень був комплекс заходів щодо відновлення довіри до судової гілки влади: проведення судової реформи та повне перезавантаження касаційної інстанції, внесення змін до законодавчих актів, що мінімізують зловживання слідчих та прокурорів у межах кримінальних проваджень, спрощення доступу до інформації про стан розгляду справи тощо.

«наодинці», не може забезпечити необхідну кількість адвокатів для усіх осіб, які залучені до кримінального провадження (супровід свідків, підозрюваних).

Що відрізняє ЮФ EQUITY від інших учасників ринку? Насамперед, це нестандартність у виборі підходів щодо представництва та захисту інтересів клієнта. Зокрема, ми ніколи не обмежуємося одним видом судочинства. Здійснюючи захист інтересів клієнта в межах кримінального провадження, ми активно застосовуємо цивільне, господарське чи адміністративне судочинство з метою отримання доказів

тіше прислухаються до доводів адвокатів щодо наявності правових підстав для скасування повідомлення про підозру в судовому порядку.

Кілька днів тому наші адвокати отримали чергову ухвалу слідчого судді про скасування повідомлення про підозру у вчиненні особою злочину, передбаченого ст. 110 Кримінального кодексу України. Результат навіть перевершив очікування, оскільки суд, незважаючи на встановлення факту порушення порядку вручення повідомлення про підозру, спростував позицію слідчих щодо наявності доказів, які б свідчили про обґрунтованість підозри. За таких обставин кримінальне провадження фактично розсипалося на очах на стадії досудового розслідування, вже не кажучи про відсутність будь-яких судових перспектив.

Іншою прогресивною новелою кримінального процесуального законодавства є жорстке обмеження процесуальних строків досудового розслідування. Ця норма стала однією з підстав різкого збільшення кількості справ, які передачі на розгляд суду, про що ми говорили раніше. Прокурори та слідчі втратили можливість роками тримати у себе справи, шантажуючи можливим кримінальним переслідуванням громадян та бізнес-структури.

Однак представники правоохоронних органів знайшли для себе вихід із ситуації. З метою так званого «підвішування» справи на невідзначений період слідчі направляють запити в порядку міжнародного співробітництва або призначають судові експертизи, зупиняючи провадження до моменту отримання результатів таких процесуальних дій. Як свідчить практика, відповіді на міжнародні запити можна очікувати роками.

Окрім того, сьогодні існує певне незрозуміння, які норми (старі чи змінені) необхідно застосовувати, наприклад, у разі продовження строків досудового розслідування у провадженнях, які були порушені до набрання чинності «Поправками Лозового», однак до яких були внесені нові епізоди після березня 2018 р. Таке незрозуміння поширилося на всіх без винятку учасників кримінального провадження, в тому числі на слідчих суддів.

В цій ситуації, з метою усунення випадків неоднакового застосування норм законодавства, було б дуже доречним надання Верховним Судом роз'яснень щодо застосування проблемних положень Кримінального процесуального кодексу України. Проте, як свідчить практика, касаційна інстанція не дуже поспішає з подібними роз'ясненнями, що значно ускладнює роботу слідчих суддів, а також представників сторони захисту та обвинувачення.

Однак будемо сподіватися, що це явище тимчасове і з часом судової практика зі спірних питань унормується. Зі свого боку, як активні учасники юридичного ринку, для цього ми прикладемо максимум зусиль!

Останнім часом зростає попит на послуги «юристів-міжнародників»

Повертаючись до теми збільшення кількості виправдувальних вироків, варто зауважити, що наша юридична компанія також здійснила непосильний внесок у цей процес. Лише протягом останнього півріччя команда адвокатів ЮФ EQUITY отримала півдесятка виправдувальних вироків. До того ж ми беремо безпосередню участь у формуванні судової практики. Нещодавно Верховний Суд на засіданні за участю нашого партнера Олександра Лисака підтвердив законність виправдувальних вироків першої та апеляційної інстанцій в одній зі справ, в якій клієнту інкримінувалося 5 епізодів у вчиненні службових злочинів. Отже, результати нашої роботи говорять самі за себе!

— Яка ситуація з конкурентним середовищем у сфері кримінального права? Що відрізняє Вас від інших юридичних фірм у цьому аспекті?

— Відповідаючи на ці запитання, одразу хочеться зауважити, що лівова частка кримінальних проваджень, які супроводжують адвокати EQUITY— це справи, в яких суди розслідують або розглядають економічні, службові та корупційні злочини (так звані «White collar crime»). Сьогодні в цій сфері спостерігається достатньо жорстка конкуренція, адже динаміка розвитку практики кримінального права дійсно вражає. Навіть міжнародні юридичні компанії, які ведуть бізнес в Україні та ніколи раніше не спеціалізувалися на кримінальному праві, намагаються започаткувати у себе цю практику.

Окрім того, достатньо сильними гравцями на цьому полі є адвокати, які здійснюють діяльність одноособово. Проте в масштабних кримінальних провадженнях зі значною кількістю фігурантів адвокат, який здійснює діяльність

для спростування позиції сторони обвинувачення. Наявність значного досвіду в різних галузях права у поєднанні з креативною командою та системним підходом до аналізу ситуації дають майже 100% результат для вирішення найскладніших питань клієнтів.

У разі потреби та побажання клієнта ми забезпечуємо надання повного комплексу юридичних послуг, починаючи від реєстрації бізнесу та закінчуючи його захистом від недружного поглинання чи кримінального переслідування.

— Останнім часом було прийнято чимало законодавчих змін у сфері кримінального права та процесу. Як вони вплинули на практику? Які ще зміни, на Вашу думку, є вкрай необхідними?

— Дійсно, протягом 2018 р. кримінальне процесуальне законодавство України зазнало значних змін. Деякі новели КПК України викликали неоднозначну реакцію в юридичній спільноті. Особливого резонансу набуло обговорення так званих «Поправок Лозового» та Закону «Стоп маски-шоу». При цьому вказані законопроекти зазнали нищівної критики з боку адвокатської спільноти та з боку правоохоронців. У ЗМІ активно поширювалася думка, що після набуття чинності зазначеними змінами до КПК України робота органів досудового розслідування та прокуратури опиниться під загрозою повного блокування. Водночас адвокати скаржилися на недосконалість нововведень та поспішність їх ухвалення.

Однак вже понад рік ми живемо і працюємо за зміненням Кримінальним процесуальним кодексом. Наразі вже сформувалася певна судово-практика щодо його застосування. Одним з позитивних моментів є те, що судді все час-

Інтерв'ю підготувала **Наталія ЧОП**, журналіст «Юридичної Газети»